

УДК 821.161.2:323.15=161.2(71)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4\(223\)-127-132](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4(223)-127-132)

КОНОНЕНКО НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА,

викладачка-методист,

Відокремлений структурний підрозділ «Аграрно-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету», м. Полтава, Україна

Natalia Kononenko,

Methodist Lecturer,

Separated Structural Unit "Agrarian-Economic Professional College

Poltava State Agrarian University", Poltava, Ukraine

E-mail: teacher.sg.04@agrokoledg.poltava.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-5755-815X>

СТЕЦЕНКО АРСЕНІЙ РУСЛАНОВИЧ,

здобувач освіти 1 курсу,

Відокремлений структурний підрозділ «Аграрно-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету», м. Полтава, Україна

Arsenii Stetsenko,

1st year student,

Separated Structural Unit "Agrarian-Economic Professional College

Poltava State Agrarian University", Poltava, Ukraine

E-mail: arsiarsi2009@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-6711-0247>

ПОШИРЕННЯ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА У СВІТОВОМУ ПРОСТОРІ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

А Порушено проблему процесу оприлюднення та сприйняття творчості Василя Симоненка за межами України. Розкрито роль української діаспори у збереженні й популяризації спадщини поета, що в умовах радянської цензури зазнавала утисків. Основу матеріальної бази складають періодичні видання з фондів Канадсько-українського бібліотечного центру Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського, за допомогою яких проаналізовано шляхи поширення самвидавних текстів творів Василя Симоненка. Наголошено на значенні видавництва, громадських ініціатив і діаспорної преси, які сприяли формуванню образу поета як символу правди й спротиву. Встановлено, що саме завдяки діаспорі поезія Симоненка здобула міжнародне визнання.

Ключові слова: національна свідомість; поезія шістдесятників; журналістика; культурна спадщина; Канадсько-український бібліотечний центр; українська діаспора; Микола Вірний; Ярослав Стех; Іван Кошелівець; Євген Сверстюк

DISSEMINATION OF VASYL SYMONENKO'S CREATIVE LEGACY WITHIN THE GLOBAL ACTIVITIES OF UKRAINIAN DIASPORA

S This study examines the process of publishing and perceiving the works of Vasyl Symonenko beyond the borders of Ukraine.

The purpose of the article is to clarify the role of the Ukrainian diaspora, particularly the Canadian diaspora, in the preservation, popularization and interpretation of Symonenko's works under conditions of censorship. It also aims to address information gaps concerning the transnational dissemination of his poetry, its reception abroad and its influence on the formation of national consciousness of Ukrainians outside the Ukrainian SSR.

The article highlights the Ukrainian diaspora's critical role in preserving and promoting the poet's legacy, which was suppression under Soviet censorship. The research draws on periodicals from the holdings of the Canadian-Ukrainian Library Center at the I. P. Kotliarevsky Poltava Regional Universal Scientific Library. These sources were analyzed to trace the dissemination of samizdat versions of Vasyl Symonenko's works. The study underscores the significance of publishing houses, civic initiatives, and the diaspora press in shaping Symonenko's image as a symbol of truth and resistance. It concludes that, to a large extent, it was through the efforts of the diaspora that Symonenko's poetry gained international recognition.

Keywords: national consciousness; Sixtiers poetry; journalism; cultural heritage; Canadian-Ukrainian Library Center; Ukrainian diaspora; Mykola Virnyi; Yaroslav Stech; Ivan Koshelivets; Yevhen Sverstiuk

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. В умовах відродження історичної пам'яті, формування національної ідентичності та зміцнення гуманітарного простору України в цілому на особливу увагу заслуговує проведення досліджень постатей, чия творчість була замовчувана та сфальшована цензурою в радянський період.

Василь Симоненко – знакова фігура другої половини ХХ століття, його літературна спадщина в умовах радянського тиску та контролю поширювалася завдяки самвидаву українською діаспорою. Оприлюднення його творів за межами України стало важливим чинником збереження української національної культури, поширення цінностей свободи слова та громадянської гідності по всьому світу. Власне актуальність роботи визначається потребою глибшого осмислення механізмів культурного спротиву в тоталітарному суспільстві, а також практичним завданням – залученням діаспори до сучасних стратегій популяризації української літературної спадщини у світі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У середовищі української діаспори створювалися альтернативні радянським інші структури для підтримки українського культурного та літературного життя. Це стосується як часописів, серед яких особливо впливовим був журнал «Сучасність», так і установ, присвячених науковому вивченню української літератури (Український вільний університет, Канадський інститут українських студій та Український науковий інститут Гарвардського університету). Також у діаспорі була заснована Премія фундації Антоновичів для відзначення найкращих україномовних літературних творів. Зі здобуттям Україною незалежності значно почастишали контакти «материкових» і діаспорних письменників. Загалом література діаспори дедалі більше інтегрується в загальноукраїнський літературний процес. Водночас у Канаді, США, Німеччині (насамперед, Мюнхен), Франції (Париж), Польщі, Словаччині, Румунії та інших країнах зберігаються важливі осередки української літератури, виходять українські часописи й альманахи, діють деякі українські видавництва. Дехто із сучасних українських письменників надає перевагу проживанню за кордоном в осередках української діаспори, але й продовжує писати українською мовою. До таких належать Василь Махно, Володимир Діброва, Оксана Луцишина, Тетяна Малярчук, В'ячеслав Друзяка, а також Ігор Трач, який видає в Німеччині альманах «Зерна» [10].

Серед поетів-шістдесятників Василю Симоненку належить особливе місце. Він не поступався талантом перед своїми популярними ровесниками (був традиційнішим, творив у чітко виявленому шевченковому ключі). Але й громадські патріотичні мотиви, характерні для всіх шестидесятників на початках їхньої творчості, у Симоненка прозвучали найголосніше й найщиріше. Мабуть, саме тому після смерті поета навколо його імені розгорілася боротьба [6].

У Самвидаві політичні поезії Василя Симоненка з'явилися ще за життя поета, при його активному сприянні. Нині Василь Симоненко, поряд із Миколою Холодним, – найпопулярніший поет українського Самвидаву. З огляду на незначні тиражі

й величезний попит, поширюються в передруках, фотокопіях і магнітофонних записах не тільки недруковані твори, а й вірші зі збірок. Є підстави вважати, що загальний самвидавний тираж творів Симоненка набагато перевищив видавничі тиражі [5]. Легко й просто називати себе сином народу, важко й далеко не кожному випадає щастя бути достойним цього високого імені. Легко й просто говорити про свою любов до України, важко й не кожному вдається справді любити її. Більшість, і саме найкраща, з написаного ним, ще не опублікована. І той, хто знає Василя Симоненка тільки з преси, справжнього Симоненка не знає або знає його мізерно мало. Людина безпощадної вимогливості до себе й до інших, Василь сміявся, читаючи хвалебні рецензії на свою першу збірку. Уже тоді він стояв на голови вище того, що було опубліковане. Уже тоді він створив такі речі, за які найвибагливіші слухачі влаштовували йому овації – так точно й глибоко передав він думки й почуття своїх сучасників. Василь Симоненко ввійшов у нашу літературу разом з тим поколінням, яке ще звідало згубну атмосферу сталінського свавілля, але й уже гуртувалося в боротьбі за ширші демократичні принципи, за краще життя свого народу. Він увійшов у літературу разом з тим поколінням, яке для нас уособлюється іменами Ліни Костенко й Івана Дзюби, Івана Драча й Миколи Вінграновського і багатьох-багатьох інших. Колись історики літератури, може, й не назвуть Василя Симоненка найталановитішим поетом свого покоління. Але ми знаємо, що серед нас не було і немає поета більшої громадської мужності, більшої рішучості, більшої безкомпромісності, ніж Василь Симоненко (з виступу Івана Світличного на вечорі пам'яті Василя Симоненка в Київському медінституті, у грудні 1963 року) [3]. Симоненко – єдиний, поки що, поет, що викристалізувався в провінції і вніс свій струмінь у поезію – струмінь оголеної правди і непідкупної честі. Він знав народ у його побуті, як селянський син. Знав село по своїх заболочених чоботях як працівник газети. Але він дивився на життя не як «представник», а як людина, як син дивиться на безпорадну матір. Він піднявся до верхніх щаблів сучасної культури й умів бачити колгоспника на тлі космічного віку – весь діапазон крайностей життя і «парадоксів доби» (з виступу Євгена Сверстюка на вечорі пам'яті Василя Симоненка в Київському медінституті, у грудні 1963 року) [2]. У *квартальному журналі Української Студентської Громади ім. А. Коцка «Летюче віконце» в околицях Клівленду, Огайо* (головний редактор – Ігор Цішкевич) у березені–червні 1972 року опубліковано життєпис Василя Симоненка [7], вибрані поезії В. Симоненка («Баладу про зайшого чоловіка» українською мовою [17] та у перекладі Данила Струка англійською мовою «Ballad about a stranger» [14] 1965 року, вірші «Я тікаю від себе» [27] та «Пророцтво 17-го року» українською мовою [24] та у перекладі американки українського походження, історикині Марти Богачевської-Хом'як англійською мовою «I flee from myself» [15], «The prophesy of 1917» [16]; казку В. Симоненка «Цар Плаксій та Лоскотон» [25], оповідання В. Симоненка «Вино з троянд» [19], «Кукурікали півні на рушниках» [22], «Чорна підкова» [26], «Він заважав їй спати» [20], «Весілля Опанаса Кровки» [18], «Дума про діда» [21], «Неймовірне інтерв'ю» [23]; «The Diary of soviet ukrainian poet: Vasyly Symonenko» – «Щоденник

радянського українського поета» у перекладі Вальтера Одайника англійською мовою [11].

У розвідці «Семантична студія» український літературознавець Ігор Шанковський здійснює спробу окреслити місце Василя Симоненка в українській радянській літературі. Учений підкреслює, що Симоненка необхідно зараховувати саме до українських письменників, які творили й друкувалися в умовах УРСР, чим вони, з огляду на історичні обставини, суттєво відрізняються від митців еміграції: «Василя Симоненка необхідно зарахувати до українських письменників, які пишуть і друкуються в УРСР. Таких письменників, силою історичних обставин, відрізняємо від тих, які пишуть і друкують свої твори в екзилі». Це визначення важливе для розуміння офіційної рецепції поета, адже хоч він і працював усередині системи, його творчість постійно межувала з цензурним утиском, і саме тому його твори часто поширювалися поза офіційними каналами – через самвидав і завдяки зусиллям діаспори. І. Шанковський також порівнює літературний простір УРСР із екзильною та західноукраїнською літературою доби, наголошуючи на тому, що лише ті автори, які фізично перебували в межах радянського простору і друкувалися офіційно, потрапляли в канон радянської літератури. На цьому тлі постать Симоненка, якого зараховували до радянської літератури, проте активно переосмислювали за кордоном як символ опору, стає надзвичайно показовою. Отже, праця І. Шанковського становить важливий етап в осмисленні місця Василя Симоненка у тривимірному літературному контексті: між радянською дійсністю, західноукраїнським літературним середовищем і культурною традицією української еміграції [32]. Серед ранніх діаспорних публікацій, присвячених осмисленню постаті Василя Симоненка, варто згадати статтю «Василь Симоненко – поет і українець», надруковану у вересневому числі журналу «Нові Дні» за 1965 рік. Це одне з перших джерел, яке фіксує резонанс постаті Симоненка у середовищі української еміграції невдовзі після його смерті. Автор тексту акцентує увагу на тому, що смерть Василя Симоненка «була початком одного цікавого інциденту в трагічній історії українського народу». Поет постає не просто літератором, а символом духовного опору – «дуже оригінальна, нова пісня не байдужих, лише не забайдужилих сердець, вирвана із самих глибин людської душі». Значне місце в матеріалі займає порівняння Симоненка з Тарасом Шевченком, і саме ця парадигма стала визначальною у подальших інтерпретаціях поета в діаспорному літературознавстві: «Тому його твори такі глибокі – українські, такі близькі настроями і тоном передреволюційної мелодії української поезії, Тарасові Шевченкові». Особливо підкреслюється національний вимір поезії Симоненка: «Симоненко з такою одержимістю любов'ю до свого народу й до своєї правди – явище рідкісне. Йому не потрібно програми, що зачитується з трибуни. Його програма – це вірш». Автор статті намагається донести, що Симоненко, попри приналежність до радянського простору, за духом і суттю був речником справжнього українства. Із цього формулюється один із головних меседжів статті – поет, якого не зламати система: «Йому не треба було «бути радянським українцем» – він був просто українцем». Крім того, публікація

у «Нових Днях» зафіксувала перші спроби видання творів Симоненка за межами УРСР, зокрема згадується збірка «Берег чекань», яка готувалася до друку ще й до його смерті, але не побачила світ через цензурні обмеження. Із часом її було надруковано у видавництвах діаспори, що стало одним із ключових каналів поширення його поезії в західному світі. Отже, ця рання публікація вказує на надзвичайну швидкість формування в діаспорі Симоненкового міфу – як поета-мученика, як українського пророка, як духовного спадкоємця Шевченка. І саме в цьому контексті виявляється одна з перших спроб зарубіжного літературного аналізу його творчості як національно-консолідуючого явища [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аспекти поширення творчості Василя Симоненка в українській діаспорі й досі залишаються малодослідженими попри зростаючий інтерес до його постаті. Недостатньо висвітленими є й механізми збереження й популяризації літературної спадщини Василя Симоненка в умовах ідеологічного тиску радянського режиму. Тому конче необхідний комплексний аналіз ролі зарубіжних осередків української культури, як-от: Канадсько-український бібліотечний центр у Полтаві, у справі транснаціонального функціонування української поезії доби «шістдесятників». Поза увагою науковців залишилися і свідчення сучасників із діаспори, котрі формували образ Симоненка як символу опору тоталітаризму. Ця стаття покликана заповнити означені прогалини шляхом дослідження маловідомих документів, свідчень і публікацій, що дозволить по-новому осмислити резонанс творчості поета за межами України.

Мета статті: з'ясування ролі української діаспори, зокрема канадської, у збереженні, популяризації та інтерпретації творчості Василя Симоненка в умовах цензури, а також ліквідація інформаційних прогалин щодо транснаціонального поширення його поезії, сприйняття за кордоном і впливу на формування національної свідомості українців поза межами УРСР.

Викладення основного матеріалу. В УРСР по смерті Симоненка видано з його літературної спадщини тільки збірку поезій «Земне тяжіння» (1964), казку «Подорож у країну Навпаки» (1964), «Поезії» (1966) та збірку новел «Вино з троянд» (1965); ці новели також увійшли у друге видання збірки «Берег чекань» за кордоном [1]. Український поет і перекладач Петро Засенко їде до матері Симоненка і переписує неопубліковані вірші, які включає до збірки вибраних поезій 1967 року, що так і не побачила світу. Після цього Симоненко в Україні не видаватиметься 15 років, а до інших поетів одразу ж після смерті Симоненка першими приходять «літературознавці в погонах», які перевіряють рукописи і вилучають звідти все сумнівне [30]. Самвидавною творчістю Симоненко, за визначенням критики, став на шлях, указаний Т. Шевченком, і ввійшов в історію української літератури як визначальна постать боротьби за державний і культурний суверенітет України другої половини 20 ст. «Він – не модерніст заради модернізму. Він – модерний красою відродженої ним правди в художньому слові», – говорить Микола Вірний (Француженко) у своїй доповіді, проголошеній на вечорі пам'яті Василя

Симоненка в Торонто (Канада) 31 березня 1985 року [4]. Після смерті поета Василя Симоненка його твори стали активно поширюватися українською діаспорою у Німеччині, Канаді, США. Справжній розголос поезія Симоненка отримала спочатку в українськомовному журналі «Сучасність», що видавався у Мюнхені з 1961 року протягом трьох десятиліть, там вийшла збірка творів Василя Симоненка «Берег чекань» 1965 року із супровідними коментарями українського літературознавця, перекладача з Мюнхена Івана Кошелівця. Твори Василя Симоненка публікувалися й у американському видавництві «Смолоскип», яке було засноване 1967 року в місті Балтимор, США, і назване іменем Василя Симоненка.

Завдяки фондам Канадсько-українського бібліотечного центру Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського, створеного за сприяння Канадського Товариства Приятелів України – важливого осередку поширення української літератури в діаспорному середовищі, нам вдалося провести дослідження доступних закордонних публікацій про В. Симоненка, зокрема українського літературознавця, перекладача з Мюнхена Івана Кошелівця; дійсного члена Української Вільної Академії Наук у США та Наукового Товариства імені Шевченка полтавця Петра Одарченка; одного із засновників Спілки української молоді в Англії, керівника нью-йоркської української редакції Радіо Свобода Миколи Вірного (Миколи Француженка); Ярослава Стеха – члена Спілки українських політв'язнів у Польщі.

У радянській системі В. Симоненко вважався не цілком благонадійним, через що його твори майже не друкувалися на Батьківщині й здобули значно ширшого резонансу за кордоном [8]. Більша частина його поетичної спадщини поширювалася самвидавом або через українську діаспору, де й знаходила вдячного читача. Симоненко не пішов слідом за тими поетами, що прославляли ворожий Україні режим. У часи тяжких випробувань він не покинув рідний народ, – пише Петро Одарченко у січневому номері журналу української демократичної молоді «Молода Україна» 1980 року [12].

«Зі смертю поета пробуджувалася національна свідомість багатьох сучасників. Парадоксально, але й Симоненкова смерть народжувала віру в завтрашнє України», – говорить український літературний критик Євген Сверстюк (1928–2014) [31]. У 1960-ті роки Євген Сверстюк організовував і брав активну участь у літературних вечорах і зборах, які на той час мали напівлегальний характер і вважалися владою небезпечною антирадянською діяльністю.

«Симоненко не лукавив зі словом. Він писав від душі, від серця для людей із душами, для людей із серцями», – зазначає український радіожурналіст, редактор, публіцист, письменник, керівник нью-йоркської української редакції Радіо Свобода Микола Вірний (1923–2007) [13] у статті «Сокіл з Полтавщини».

Самвидавною творчістю Симоненко, за визначенням критики, став на шлях, указаний Т. Шевченком, і ввійшов в історію української літератури як визначальна постать боротьби за державний і культурний суверенітет України другої половини 20 ст. Іван Максимович Кошелівець протягом 1951–1955 років редагував літературну сторінку часопису

«Сучасна Україна», що виходив у Мюнхені. Згодом на її основі було створено «Українську літературну газету». Наприкінці 1960 року часописи «Сучасна Україна» і «Українська літературна газета» були об'єднані, а із січня 1961 року почав виходити літературно-політичний журнал «Сучасність». Іван Кошелівець був його головним редактором у 1961–1966 рр., 1976–1977 рр. та 1983–1984 рр. Згодом журнал «Сучасність» виходив на українських теренах до 2010 року [29]. «Ця захальна поезія проникала межі України, як творчість Тараса Шевченка, і дійшла до видавництва «Сучасність», яке за січень 1965 року друкує уривки зі збірки «Берег чекань» і вірші, які бродили серед українських читачів. Багато віршів Симоненка було безіменних і багато пропало, а інші повторюють читачі, як незнаних авторів», – пише член НСУП в Україні та член Спілки українських політв'язнів у Польщі Ярослав Стех [28].

Це мало ефект бомби: Симоненка переписували, цитували, про нього говорили по радіо, писали в пресі. «Ми настільки були враженими силою його віршів, що назвали видавництво «Смолоскип» імені Василя Симоненка. Ми не підозрювали, що в Україні можлива така творчість», – згадує директор видавництва Осип Зінкевич.

Результати дослідження. Завдяки фондам Канадсько-українського бібліотечного центру Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського, створеного за сприяння Канадського Товариства Приятелів України, нам вдалося провести дослідження доступних закордонних публікацій про В. Симоненка, зокрема українського літературознавця, перекладача з Мюнхена Івана Кошелівця; дійсного члена Української Вільної Академії Наук у США та Наукового Товариства імені Шевченка полтавця Петра Одарченка; одного із засновників Спілки української молоді в Англії, керівника нью-йоркської української редакції Радіо Свобода Миколи Вірного (Миколи Француженка); Ярослава Стеха – члена Спілки українських політв'язнів у Польщі.

Висновки з даного дослідження. Доля поетичної спадщини В. Симоненка – це трагічний, але водночас героїчний літопис боротьби за право на правду й свободу слова. Його творчість виявилась надто «широю» для радянської цензури, надто вільною для тоталітаризму. Українська діаспора – те середовище, що не дозволило Симоненкові канути в небуття, за межами України його ім'я набуло нового значення: символу національної гідності. Вірші простого хлопця із маленького лубенського села Біївці, попри всі спроби замовчування, продовжували жити – у самвидаві, у щоденниках, у голосах тих, хто не боявся цитувати рядки з його творів уголос. А це доводить головне: справжня поезія не має кордонів, а правда, сказана щиро, завжди знаходить шлях до серця читача.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз діаспорної рецепції творчості Василя Симоненка в окремих країнах. Особливо перспективним є вивчення архівних матеріалів українських емігрантських видань, які ще не введені в науковий обіг. Актуальним також є осмислення ролі сучасної діаспори у популяризації поета в умовах цифрової культури. Комплексний підхід дозволить розширити уявлення про транснаціональний вимір української літературної спадщини.

Список використаних джерел

1. Василь Симоненко. Біографія. *Спільнота Василя Симоненка*. URL: <https://surl.li/hopgzh> (дата звернення: 12.03.2025).
2. Виступ Євгена Сверстюка на вечорі пам'яті Василя Симоненка в Київському медінституті, у грудні 1963 року. *Український вісник* : захлаявний журнал з України. 1971. Вип. 4, ч. 1. С. 79–83. URL: <https://surl.li/mubrhy> (дата звернення: 14.05.2025).
3. Виступ Івана Світличного на вечорі пам'яті Василя Симоненка в Київському медінституті, у грудні 1963 року. *Український вісник* : захлаявний журнал з України. 1971. Вип. 4, ч. 1. С. 76–79. URL: <https://surl.li/mubrhy> (дата звернення: 14.05.2025).
4. Вірний М. Сокіл з Полтавщини. Доповідь, проголошена на Вечорі Пам'яті Василя Симоненка в Торонто 31-го березня 1985 р. *Молода Україна*. Вашингтон. 1985. № 4, ч. 343. С. 1–5.
5. Головні, офіційно замовчувані події, пов'язані з іменем Василя Симоненка, після його смерті. *Український вісник* : захлаявний журнал з України. 1971. Вип. 4, ч. 1. С. 50–52. URL: <https://surl.li/mubrhy> (дата звернення: 14.05.2025).
6. До днів Василя Симоненка. *Український вісник* : захлаявний журнал з України. 1971. Вип. 4, ч. 1. С. 49. URL: <https://surl.li/mubrhy> (дата звернення: 14.05.2025).
7. Життєпис Василя Симоненка. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 1. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
8. І голос твій нам душі окриля. *Українське слово*. *Ukrainian Weekly Newspaper. USA & Canada*. URL: <https://surl.li/lcbvny> (дата звернення: 22.04.2025).
9. Клинозий Ю. Василь Симоненко – поет і українець. *Нові дні*: універсальний ілюстрований місячник. 1965. Вересень, ч. 188. С. 1–3. URL: <https://surl.li/agusmw> (дата звернення: 14.05.2025).
10. Література української діаспори. *Вікіпедія: Вільна Енциклопедія (Wikipedia: The Free Encyclopedia)*. URL: <https://surl.li/xkdmhu> (дата звернення: 14.05.2025).
11. Одайник В. «The Diary of soviet ukrainian poet: Vasyl Symonenko» = «Щоденник радянського українського поета». *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 10–13. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
12. Одарченко П. Василь Симоненко (До 45-ліття з дня народження). *Молода Україна* : журнал української демократичної молоді. Торонто, 1980. Січень, ч. 285. С. 1–4.
13. Особові колекції. Французенко (Вірний) Микола. *Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. URL: <https://surl.li/dwgppt> (дата звернення: 14.05.2025).
14. Симоненко В. Ballad about a stranger (translated by Danylo S. Struk). *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 3. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
15. Симоненко В. I flee from myself (translated by M. Bohachevsky-Chomiak). *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 6. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
16. Симоненко В. The prophesy of 1917 (translated by M. Bohachevsky-Chomiak). *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 7. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
17. Симоненко В. Балада про зайшого чоловіка. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 4. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
18. Симоненко В. Весілля Опанаса Кровки. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 27–28. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
19. Симоненко В. Вино з троянд. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 21–23. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
20. Симоненко В. Він заважав їй спати. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 26–27. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
21. Симоненко В. Думка про діда. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 28–30. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
22. Симоненко В. Кукурікали півні на рушниках. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 23–24. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
23. Симоненко В. Неймовірне інтерв'ю. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 30–31. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
24. Симоненко В. Пророцтво 17-го року. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 8. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
25. Симоненко В. Цар Плаксий та Лоскотон. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 17. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
26. Симоненко В. Чорна підкова. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 25. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
27. Симоненко В. Я тікаю від себе. *Летюче віконце* : квартальний журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка в околицях Клівленду, Огайо. 1972. Березень-червень, ч. 2. С. 5. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
28. Стех Я. Нескорений патріотизм Василя Симоненка і наука любові. *Жіночий світ*. 1993. Травень, ч. 5. С. 20–23.
29. 1907 – народився Іван Кошелівець, публіцист. *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://surl.li/srpoz5> (дата звернення: 14.05.2025).
30. 1935 – народився поет Василь Симоненко. *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://surl.li/fwatsz> (дата звернення: 12.03.2025).
31. «Ті, що роблять те, чого «не можна»: до 85-річчя Василя Симоненка. *Український погляд*. URL: <https://surl.li/ogjwgr> (дата звернення: 14.05.2025).
32. Шанковський І. Симоненко: семантична студія. Лондон : Союз Українців у Великій Британії, 1975. 142 с. URL: <https://surl.li/zdxetm> (дата звернення: 14.05.2025).

References

1. Vasyl Symonenko. Biohrafia [Vasyl Symonenko. Biography]. *Spilnota Vasyliya Symonenka [Vasyl Symonenko Community]*. Retrieved from <https://surl.li/hopgzh> [in Ukrainian].
2. Vystup Ievhena Sverstiuka na vechori pam'iaty Vasyliya Symonenka v Kyivskomu medinstytuti, u hrudni 1963 roku [Speech by Yevhen Sverstyuk at the evening in memory of Vasyl Symonenko at the Kyiv Medical Institute, December 1963]. (1971). *Ukrainskyi visnyk [Ukrainian Herald]: zakhaliavnyi zhurnal z Ukrainy*, 4, 1, 79–83. Retrieved from <https://surl.li/mubrhy> [in Ukrainian].
3. Vystup Ivana Svitlychnoho na vechori pam'iaty Vasyliya Symonenka v Kyivskomu medinstytuti, u hrudni 1963 roku [Speech by Ivan Svitlychny at the evening in memory of Vasyl Symonenko at the Kyiv Medical Institute, December 1963]. (1971). *Ukrainskyi visnyk [Ukrainian Herald]: zakhaliavnyi zhurnal z Ukrainy*, 4, 1, 76–79. Retrieved from <https://surl.li/mubrhy> [in Ukrainian].

4. Virnyi, M. (1985, April). Sokil z Poltavshchyny. Dopovid, proholoshena na Vechori Pam'iaty Vasylia Symonenka v Toronto 31-ho bereznia 1985 r. [Faithful M. Sokil from Poltava Region. Speech delivered at the Vasyl Symonenko Memorial Evening in Toronto on March 31, 1985.]. *Moloda Ukraina [Young Ukraine]*: zhurnal ukrainskoi demokratychnoi molodi, 343, 1-5 [in Ukrainian].
5. Holovni, ofitsiino zamovchuvani podii, pov'iazani z imenem Vasylia Symonenka, pislia yoho smerti [The main, officially hushed up events related to the name of Vasyl Symonenko after his death]. (1971). *Ukrainskyi visnyk [Ukrainian Herald]*: zakhaliavnyi zhurnal z Ukrainy, 4, 1, 50-52. Retrieved from <https://surl.li/mubrhv> [in Ukrainian].
6. Do dniv Vasylia Symonenka [Until the days of Vasyl Symonenko]. (1971). *Ukrainskyi visnyk [Ukrainian Herald]*: zakhaliavnyi zhurnal z Ukrainy, 4, 1, 49. Retrieved from <https://surl.li/mubrhv> [in Ukrainian].
7. Zhyttiepys Vasylia Symonenka [Biography of Vasyl Symonenko]. (1972). *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, March-June, 2, 1. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
8. I holos tvii nam dushi okrylia [And your voice gives wings to our souls]. *Ukrainske Slovo [Ukrainian word]*: Ukrainian Weekly Newspaper. USA & Canada. Retrieved from <https://surl.li/lcbvny> [in Ukrainian].
9. Klynozyi, Yu. (1965, September). Vasyl Symonenko – poet i ukrainets [Vasyl Symonenko – poet and Ukrainian]. *Novi dni [New days]*: universalnyi iliustrovanyi misiachnyk, 188, 1-3. Retrieved from <https://surl.li/agusmw> [in Ukrainian].
10. Literatura ukrainskoi diaspy [Literature of the Ukrainian diaspora]. *Wikipedia: The Free Encyclopedia*. Retrieved from <https://surl.li/xkdmhu> [in Ukrainian].
11. Odaidnyk, V. (1972, March-June). The diary of Soviet Ukrainian poet: Vasyl Symonenko – Shchodennyk radians'koho ukrains'koho poeta ["Diary of a Soviet Ukrainian Poet"]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 10-13. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
12. Odarchenko, P. (1980, January). Vasyl Symonenko (Do 45-littia z dnia narodzhennia) [Vasyl Symonenko (To his 45th birthday)]. *Moloda Ukraina [Young Ukraine]*: zhurnal ukrainskoi demokratychnoi molodi, 285, 1-4 [in Ukrainian].
13. Osobovi koleksii. Frantsuzhenko (Virnyi) Mykola [Personal collections. Frantuzhenko (Virny) Mykola]. *Naukova biblioteka Natsionalnoho universytetu "Kyievo-Mohylianska akademii" [Scientific Library of the National University "Kyiv-Mohyla Academy"]*. Retrieved from <https://surl.li/dwgppt> [in Ukrainian].
14. Symonenko, V. (1972, March-June). Ballad about a stranger (D. S. Struk, Trans.). *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 3. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
15. Symonenko, V. (1972, March-June). I flee from myself (M. Bohachevsky-Chomiak, Trans.). *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 6. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
16. Symonenko, V. (1972, March-June). The prophesy of 1917 (M. Bohachevsky-Chomiak, Trans.). *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 7. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
17. Symonenko, V. (1972, March-June). Balada pro zaishloho cholovika [Ballad of a man who has passed away]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 4. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
18. Symonenko, V. (1972, March-June). Vesillia Opanasa Krovky [The Wedding of Athanasius Krovka]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 27-28. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
19. Symonenko, V. (1972, March-June). Vyno z troian [Rose wine]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 21-23. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
20. Symonenko, V. (1972, March-June). Vin zavazhav yii spaty [He kept her from sleeping.]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 26-27. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
21. Symonenko, V. (1972, March-June). Dumka pro dida [Thoughts about grandfather]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 28-30. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
22. Symonenko, V. (1972, March-June). Kukurikali pivni na rushnykakh [Roosters crowed on towels]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 23-24. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
23. Symonenko, V. (1972, March-June). Neimovirne intervju [Incredible interview]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 30-31. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
24. Symonenko, V. (1972, March-June). Prorotstvo 17-ho roku [Prophecy of the 17th year]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 8. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
25. Symonenko, V. (1972, March-June). Tsar Plaksi i Loskoton [Tsar Plaksius and Loskoton]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 17. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
26. Symonenko, V. (1972, March-June). Chorna pidkova [Black horseshoe]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 25. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
27. Symonenko, V. (1972, March-June). Ia tikaiu vid sebe [I am running away from myself.]. *Letiuche vikontse [Flying window]*: kvartalnyi zhurnal Ukrainskoi Studentskoi Hromady im. A. Kotska v okolytsiakh Klivlendu, Ohaio, 2, 5. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1618/file.pdf> [in Ukrainian].
28. Stekh, Ya. (1993, May). Neskorenyi patriotyzm Vasylia Symonenka i nauka liubovy [Vasyl Symonenko's indomitable patriotism and the science of love]. *Zhinochyi svit [Women's world]*, 5, 20-23 [in Ukrainian].
29. 1907 – narodyvsia Ivan Koshelivets, publitsyst [1907 – Ivan Koshelivets, publicist, was born]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pam'iaty [Ukrainian Institute of National Remembrance]*. Retrieved from <https://surl.li/srpoz> [in Ukrainian].
30. 1935 – narodyvsia poet Vasyl Symonenko [1935 – poet Vasyl Symonenko was born]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pam'iaty [Ukrainian Institute of National Remembrance]*. Retrieved from <https://surl.li/fwatsz> [in Ukrainian].
31. «Ti, shcho robliat te, choho 'ne mozna': do 85-richchia Vasylia Symonenka» ["Those who do what is "not allowed": to the 85th anniversary of Vasyl Symonenko]. *Ukrainskyi pohliad [Ukrainian view]*. Retrieved from <https://surl.li/ogjwgr> [in Ukrainian].
32. Shankovskiy, I. (1975). *Symonenko: semantychna studia [Symonenko: semantic studio]*. London: Soiuz Ukrainsiv u Velykii Brytanii. Retrieved from <https://surl.li/zdxetm> [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 23.05.2025